

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Koro Dersine Yönelik Tutum, Öz-Yeterlik Algısı ve Akademik Başarılarının İncelenmesi

Zeynep KAYA

Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Aksaray, Türkiye

Öz

Bu araştırmanın amacı; Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarılarının; cinsiyet, yaş, mezun olunan lise türü, ses grubu, YGS puanı, yaşanılan bölge ve ailelerinin gelir durumu değişkenleri açısından incelenmesidir. Araştırmanın çalışma evrenini İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencileri, çalışma grubunu ise; İnönü Üniversitesi 2010–2011 Eğitim-Öğretim Yılı, Bahar Yarıyılı Müzik Eğitimi Anabilim Dalı 2.sınıf (n=30) öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Tutum, Öz-yeterlik Algısı ve Akademik Başarı Ölçeği kullanılmıştır. Koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarı durumunun çeşitli değişkenlere göre ne şekilde farklılaştığını sorgulamak amacıyla örneklem grubunun; cinsiyet ve mezun olduğu lise türüne göre incelenmesinde Mann Whitney U testi; yaş, ses grubu, YGS puanı, yaşanılan coğrafi bölge ve ekonomik gelir düzeyine göre incelenmesinde ise Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarılarının; yaş aralığı, mezun olunan lise türü, coğrafi bölge ve ekonomik gelir düzeyine göre değişiklik gösterdiği ancak cinsiyet, ses grubu ve YGS puanına göre değişiklik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Koro, Tutum, Öz-Yeterlik Algısı, Akademik Başarı.

Makale Bilgileri:
Gönderim / Recieved:
05.01.2016
Kabul / Accepted:
14.01.2016

An Analysis of Self-Efficacy, Academic Achievement and Attitude of Music Education Students towards Choir Class Considering Several Variables

Abstract

The purpose of this study is to make an analysis of self-efficacy, academic achievement and attitude of Music Education Students in choir class by considering variables such as gender, age, type of former high school, voice group, YGS (Transition to Higher Education Examination) scores, regional and family background. The research population is the Students of Music Education Division at Fine Arts Education Department of Faculties of Education in Turkey and the sample is comprised of Year 2 (n=30) Music Education Students at İnönü University during Spring

Sorumlu Yazar:
Aksaray Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi,
Aksaray, Türkiye
zeynepkaya@aksaray.edu.tr

Semester of 2010-2011 Academic Year. Attitude, Self-Efficacy Perception and Academic Achievement Scale was used as a data collection tool in scope of this study. In order to determine how self-efficacy , academic achievement and attitude towards choir class differs depending on several variables; Mann Whitney U test was applied in the analysis according to gender and type of former high school type, Kruskal Wallis Test was applied in the analysis according to age, voice group, YGS scores, regional and economic background. It was concluded that self-efficacy, academic achievement and attitude of students towards choir subject did not manifest meaningful difference in terms of age range, type of former high school, regional background and economic income variables, while it showed significant difference according to gender, voice group and YGS scores variables.

Keywords: Music Education, Choir, Attitude, Self-efficacy, Academic Achievement.

1. Giriş

Koro, “Sayısal oluşum, ses türü, ses kapasitesi ve tını bakımından dengeli, önceden belirlenen bir modele uygun olarak tek ya da çok sesli müzik yapıtlarını seslendirme, yorumlama amacıyla oluşturulan, etkinlikleriyle toplumun kültür ve sanat yaşamına katkıda bulunan ses topluluklarıdır” (Çevik, 1999, s. 43).

Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında ortalama otuz-kırk kişilik bir sınıfta yer alan dört farklı ses grubu, kendileri için yazılmış farklı partiyonları, birbirlerini dinleyerek, homojenlik esasına dayanarak; uyum içinde, kulağa hoş gelecek bir biçimde, kaynaştırarak ortak bir tını elde etmektedirler. Ağırlıklı olarak, seviyelerine uygun çoksesli eserler seslendiren bu sınıflarda çokseslilik hakimdir. Öğrencilerin çoksesli eserler seslendirebilme davranışını kazanması koro eğitimi ile gerçekleşmektedir.

Koro eğitimi ; “Koroya ve koroyu oluşturan birim ve bireylere, ortak yaşamları yoluyla amaçlı ve yöntemli olarak, belirli sosyomüziksel davranışlar kazandırma, amaçlı ve yöntemli olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir” (Uçan, 2001, s. 31,32).

Müzik öğretmenlerinin, oluşturabildiği en basit müzik topluluğu korodur. Koro, hem genel, hem de mesleki müzik eğitiminin önemli öğelerinden birisidir. Musiki Muallim Mektebi’nden günümüze kadarki süreçte farklı yıllarda farklı programlar dahilinde ve farklı isimlerle uygulanmış gelmiştir. Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında, 2006–2007 Eğitim Yılı’ndan itibaren sekiz yarıyıl süren ‘Bireysel Çalgı Eğitimi dersinden sonra, ders saati en fazla olan, yedi yarıyıla yayılan kredisi ile “Koro” dersidir. Bu bağlamda koro dersi, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda önemli bir yere sahiptir.

Tutum, “Bireyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilim”dir (Demirel, 2010, s. 133). Bandura’ya göre öz-yeterlik algısı: “Bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin kendi yargısı”dır (akt. Senemoğlu, 2010, s. 230). Akademik başarı ise: “Öğrencilerin okul yaşamında amaçlanan davranışlara ulaşma düzeyi”dir (Silah, 2003, s.103).

Bu çalışma, öğrencilerin bu derse yönelik tutumlarını, öz-yeterlik algılarını ve akademik başarılarını, bazı bağımsız değişkenlere göre (cinsiyet, yaş aralığı, mezun olunan lise türü, ses grubu, üniversite giriş sınavı puanı, yaşanılan coğrafi bölge ve ekonomik gelir düzeyi) incelemeyi ve aralarındaki ilişkiyi tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Bu durumda araştırmanın problem cümlesi şudur: Öğrencilerin koro dersine yönelik tutumları, öz-yeterlik algıları ve akademik başarıları; cinsiyetlerine, yaşlarına, mezun oldukları lise türüne, ses gruplarına, üniversite giriş sınav puanlarına (YGS), yaşadıkları coğrafi bölgeye ve ekonomik gelir düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarılarının; cinsiyet, yaş, mezun olunan lise türü, ses grubu, YGS puanı, yaşanan bölge ve ailelerinin gelir durumu değişkenleri açısından incelenmesini amaçlayan bu çalışma, var olan durumu olduğu gibi ortaya koyduğu için betimsel bir araştırmadır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2010-11 yılı bahar yarıyılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören ikinci sınıf öğrencileri (n=30) oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan koro dersi tutum ölçeği, Piji'nin (2006) Eşlik Dersi Tutum Ölçeği'nden araştırmacı tarafından koro dersine uyarlanmıştır. Araştırmada kullanılan koro dersi öz-yeterlik algısı ölçeği, Yıldırım'ın (2009) geliştirdiği Keman Dersi Öz-yeterlik Algısı Ölçeği'nden araştırmacı tarafından koro dersine uyarlanmıştır. Koro dersi akademik başarı ölçeği ise, öğrencilerin koro dersindeki akademik başarılarının ölçülmesinde, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Araştırmada kullanılan bu ölçekler ekler bölümünde yer almaktadır.

2.4. İşlem

Araştırmaya ait veriler, 2010–2011 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı'nda sekiz haftalık “Koro III” dersi süresince, araştırmacı tarafından birebir verilen eğitimden sonra, veri toplama araçlarının (koro dersi tutum ölçeği, koro dersi öz-yeterlik algısı ölçeği, koro dersi akademik başarı ölçeği) öğrencilere uygulanmasıyla elde edilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Öğrencilerin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarı durumunun çeşitli değişkenlere göre ne şekilde farklılaştığını sorgulamak amacıyla; örneklem grubunun cinsiyet, yaş, mezun olunan lise türü, ses grubu, YGS puanı, yaşanan coğrafi bölge ve ekonomik gelir düzeyine göre Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testleri ile karşılaştırmalar yapılmıştır.

Örneklem grubunun cinsiyet ve mezun olunan lise türüne göre incelenmesinde Mann Whitney U testi kullanılmıştır. “T-testinde olduğu gibi, iki grubun ortalamalarının karşılaştırılması yerine, Mann-Whitney U testi grupların meydanlarını karşılaştırır. Sürekli değişkenlerin, iki grup içerisinde, değerlerini sıralı hale dönüştürür. Böylece iki grup arasındaki sıralamanın farklı olup olmadığını değerlendirir. Değerler sıralı hale dönüştürüldüğü için, değerlerin asıl dağılımları önemli değildir”(Kalaycı, 2008, s. 99).

Örneklem grubunun yaş, ses grubu, YGS puanı, yaşanan coğrafi bölge ve ekonomik gelir düzeyine göre incelenmesinde Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. “Kruskal Wallis testi (bazen Kruskal-Wallis H testi olarak da geçer) gruplar arası tek yönlü varyans analizinin (One-Way ANOVA) nonparametrik alternatifidir. Bu analiz sürekli değişkenlere sahip üç ya da daha fazla grup için karşılaştırma yapmayı sağlar. Değerler sıralı hale çevrilir ve her grup için sıralı ortalamalar karşılaştırılır” (Kalaycı, 2008, s.106)

3. Bulgular

Çalışma grubundaki öğrenciler, cinsiyet, yaş, mezun olunan lise türü, ses grubu, YGS puanı, yaşanan bölge ve ailelerinin gelir durumu gibi bazı bağımsız değişkenler açısından betimlenmiştir. Aşağıdaki tabloların her birinde, yukarıda bahsi geçen değişkenlere göre yüzde ve frekans dağılımları görülmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	F	%
Erkek	14	46.7
Kız	16	53.3
Toplam	30	100

Tabloda görüldüğü gibi, 30 kişilik çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin 14'ünün (% 46.7) erkek ve 16'sının (%53.3) kız olduğu görülmektedir. Bu duruma göre kız öğrencilerle erkek öğrencilerin dağılımının hemen hemen eşit olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Öğrencilerin Yaş Aralığına Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	F	%
18–21	24	80.0
22–25	5	16.7
26–29	1	3.3
Toplam	30	100

Tabloda görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 24'ü (%80.0) 18–21, 5'i (%16.7) 22–25 ve 1'i (3.3) 26–29 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bu duruma göre öğrencilerin çok büyük bir oranı 18–21 yaş aralığındadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Dağılımı

Lise Türü	F	%
GSSL	17	56.7
Genel Lise	13	43.3
Toplam	30	100

Tabloda görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin 17'sinin (%56.7) GSSL, 13'ünün (%43.3) genel lise mezunu olduğu görülmektedir. Bu duruma göre GSSL mezunu öğrencilerin oranının daha fazla görülmektedir. Ancak 2009–2010 Eğitim Yılı girişli öğrenciler içinde genel lise mezunlarının oranının da oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Öğrencilerin Ses Grubuna Göre Dağılımı

Ses Grubu	F	%
Soprano	7	23.3
Tenor	6	20.0
Alto	9	30.0
Bas	8	26.7
Toplam	30	100

Tabloda görüldüğü gibi, örneklem grubundaki öğrencilerin 7'sinin (%23.3) soprano, 6'sının (%20.00) tenor, 9'unun (%30.00) alto ve 8'inin (%26.7) bas olduğu görülmektedir. Bu duruma göre ses grupları oranının hemen hemen eşit olduğu söylenebilir.

Tablo 5. Öğrencilerin YGS Puanına İlişkin Bilgilerin Dağılımı

YGSP	F	%
250-280	12	40.0
280-310	11	36.7
310-340	7	23.3
Toplam	30	100

Tabloda görüldüğü gibi, örneklem grubundaki öğrencilerin 12'sinin (%40.00) 250–280, 11'inin (%36.7) 280–310 ve 7'sinin (%23.3) 310–340 aralığında YGS puanına sahip olduğu görülmektedir. Bu duruma 250–280 puan aralığında olan öğrencilerin oranının diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Öğrencilerin Yaşadıkları Coğrafi Bölgeye İlişkin Bilgilerin Dağılımı

Bölge	F	%
Doğu Anadolu	17	56.7
Güneydoğu Anadolu	5	16.7
Karadeniz	1	3.3
Marmara	1	3.3
Ege	4	13.3
Akdeniz	2	6.7
Toplam	30	100

Tabloda görüldüğü gibi, örneklem grubundaki öğrencilerin 17'sinin (%56.7) Doğu Anadolu, 5'inin (%16.7) Güneydoğu Anadolu, 1'inin Karadeniz (%3.3.), 1'inin (%3.3) Marmara, 4'ünün (%13.3) Ege ve 2'sinin (%6.7) Akdeniz Bölgesi'nden geldikleri görülmektedir. Bu duruma göre Doğu Anadolu'da yaşayan öğrencilerin oranının diğer bölgelerden gelen öğrencilere göre oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Öğrencilerin Ekonomik Gelir Düzeyine İlişkin Bilgilerin Dağılımı

Aylık Gelir Düzeyi	F	%
550-1000	11	36.7
1000-2000	14	46.7
2000 ve üstü	5	16.7
Toplam	30	100

Tabloda görüldüğü gibi, örneklem grubundaki öğrencilerin 11'inin (%36.7) aylık gelirlerinin 550–1000 TL arası, 14'ünün (%46.7) 1000–2000 TL arası, 5'inin (%16.7) 2000 TL ve üstü olduğu görülmektedir. Bu duruma göre aylık gelir düzeyi 1000–2000 TL arası olan öğrencilerin oranı diğer öğrencilere göre daha yüksektir. Aylık gelir düzeyi 2000 TL ve üstü olan öğrencilerin oranı ise oldukça düşüktür.

3.2. Öğrencilerin Koro Dersine Yönelik Tutum, Öz-Yeterlik Algısı ve Akademik Başarılarının Cinsiyet, Yaş Aralığı, Lise Türü, Ses Grubu, YGS puanı, Yaşanılan Coğrafi Bölge ve Ekonomik Gelir Düzeyi Değişkenleri Bakımından İncelenmesine Yönelik Bulgular

3.2.1. Tutum, Öz-Yeterlik Algısı ve Akademik Başarının Cinsiyet Değişkeni Bakımından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, öğrencilerin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarı durumlarının cinsiyet değişkenine göre; tanımlayıcı değerleri ve anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Çalışma grubunun cinsiyet değişkenine göre incelenmesinde Mann Whitney U-testi kullanılmıştır. Aşağıdaki tablolarda test sonuçları görülmektedir.

Tablo 8. Cinsiyete Göre Tutum Analizi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	S	p
Erkek	14	10.18	142.50	37.500	-3.102	11.46128	.002*
Kız	16	20.16	322.50				
Toplam	30						

Tabloda görüldüğü gibi örneklem grubundaki erkek öğrencilerin sıra ortalaması 10.18, kız öğrencilerininki ise 20.16'dır. Bu sonuç, kız öğrencilerin koro dersine yönelik tutum puanlarının erkek öğrencilerden oldukça yüksek olduğunu ve her iki cinsin tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. ($p = .002 < .05$).

Tablo 9. Cinsiyete Göre Öz-yeterlik Algısı Analizi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	S	p
Erkek	14	12.14	170.00	65.000	-1.954	12.50513	.051
Kız	16	18.44	295.00				
Toplam	30						

Tabloda görüldüğü gibi örneklem grubundaki erkek öğrencilerin sıra ortalaması 12.14, kız öğrencilerininki ise 18.44'tür. Bu sonuç, kız öğrencilerin koro dersine yönelik öz-yeterlik algısı puanlarının erkek öğrencilerden oldukça yüksek olduğunu ancak her iki cinsin öz-yeterlik algısı puanları arasında tam olarak anlamlı bir farklılık olduğunu göstermemektedir ($p = .051 > .05$).

Tablo 10. *Cinsiyete Göre Akademik Başarı Analizi Sonuçları*

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	S	p
Erkek	14	9.82	137.50	32.500	-3.319	12.81253	.001*
Kız	16	20.47	327.50				
Toplam	30						

Tabloda görüldüğü gibi örneklem grubundaki erkek öğrencilerin sıra ortalaması 9.82, kız öğrencilerininki ise 20.47'dir. Bu sonuç, kız öğrencilerin koro dersine yönelik akademik başarı puanlarının erkek öğrencilerden oldukça yüksek olduğunu ve her iki cinsin akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. ($p = .001 < .05$)

3.2.2. Tutum, Öz-Yeterlik Algısı ve Akademik Başarının Yaş Değişkeni Bakımından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, öğrencilerin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarı durumlarının yaş aralığı değişkenine göre; tanımlayıcı değerleri ve anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Çalışma grubunun yaş aralığı değişkenine göre incelenmesinde Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Aşağıdaki tablolarda test sonuçları görülmektedir.

Tablo 11. *Yaş Aralığına Göre Tutum Analizi Sonuçları*

Yaş Aralığı	n	Sıra Ort	sd.	χ^2	p	A. F.
18–21	24	15.96				
22–25	5	13.50	2	.337	.845	-
26–29	1	14.50				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi, 18–21 yaş aralığında olanların sıra ortalaması 15.96, 22–25 yaş aralığında olanların sıra ortalaması 13.50, 26–29 yaş aralığında olanların sıra ortalaması ise 14.50'dir. Örneklem grubunun yaş aralığına göre tutum puanlarının birbirine yakın olduğu ve anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$\chi^2(2) = .337, p = .845 > .05$].

Tablo 12. *Yaş Aralığına Göre Öz-yeterlik Algısı Analizi Sonuçları*

Yaş Aralığı	n	Sıra Ort	sd.	χ^2	p	A. F.
18–21	24	15.19				
22–25	5	16.30	2	.230	.891	-
26–29	1	19.00				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi, 18–21 yaş aralığında olanların sıra ortalaması 15.19, 22–25 yaş aralığında olanların sıra ortalaması 16.30, 26–29 yaş aralığında olanların sıra ortalaması ise 19.00'dur. Örneklem grubunun yaş aralığına göre öz-yeterlik algısı puanlarının birbirine yakın olduğu ve anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$\chi^2 (2) = .230, p=.891 > .05$].

Tablo 13. Yaş Aralığına Göre Akademik Başarı Analizi Sonuçları

Yaş Aralığı	n	Sıra Ort	sd.	χ^2	p	A. F.
18–21	24	15.75				
22–25	5	12.40	2	1.819	.403	-
26–29	1	25.00				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi, 18–21 yaş aralığında olanların sıra ortalaması 15.75, 22–25 yaş aralığında olanların sıra ortalaması 12.40, 26–29 yaş aralığında olanların sıra ortalaması ise 25'tir. Örneklem grubunun yaş aralığına göre akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir [$\chi^2 (2) = 1.819, p=.403 > .05$].

3.2.3. Tutum, Öz-Yeterlik Algısı ve Akademik Başarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkeni Bakımından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, öğrencilerin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarı durumlarının mezun olunan lise türü değişkenine göre; tanımlayıcı değerleri ve anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Çalışma grubunun lise türü değişkenine göre incelenmesinde Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Aşağıdaki tablolarda test sonuçları görülmektedir.

Tablo 14. Mezun Olunan Lise Türüne Göre Tutum Analizi Sonuçları

Lise Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	S	p
GSSL	17	16.74	284.50	89.500	-.880	11.46128	.379
Genel Lise	13	13.88					
Toplam	30						

Tabloda görüldüğü gibi örneklem grubundaki GSSL öğrencilerinin sıra ortalaması 16.74, genel lise öğrencilerinininki ise 13.88'dir. Bu sonuç, mezun olunan lise türüne göre tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p = .379 > .05$).

Tablo 15. Mezun Olunan Lise Türüne Göre Öz-yeterlik Algısı Analizi Sonuçları

Lise Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	S	p
GSSL	17	16.26	276.50	97.500	-.544	12.50513	.586
Genel Lise	13	14.50	188.50				
Toplam	30						

Tabloda görüldüğü gibi örneklem grubundaki GSSL öğrencilerinin sıra ortalaması 16.26, genel lise öğrencilerinininki ise 14.50'dir. Bu sonuç, mezun olunan lise türüne göre öz-yeterlik algısı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p = .586 > .05$).

Tablo 16. *Mezun Olunan Lise Türüne Göre Akademik Başarı Analizi Sonuçları*

Lise Türü	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	S	p
GSSL	17	16.41	279.00	95.000	-.651	12.81253	.515
Genel Lise	13	14.31	186.00				
Toplam	30						

Tabloda görüldüğü gibi örneklem grubundaki GSSL öğrencilerinin sıra ortalaması 16.41, genel lise öğrencilerinininki ise 14.31'dir. Bu sonuç, mezun olunan lise türüne göre akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p = .515 > .05$).

3.2.4. Tutum, Öz-Yeterlik Algısı ve Akademik Başarının Ses Grubu Değişkeni Bakımından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, öğrencilerin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarı durumlarının ses grubu değişkenine göre; tanımlayıcı değerleri ve anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Örneklem grubunun ses grubu değişkenine göre incelenmesinde Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Aşağıdaki tablolarda test sonuçları görülmektedir.

Tablo 17. *Ses Grubuna Göre Tutum Analizi Sonuçları*

Ses Grubu	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	A. F.
Soprano-1	7	21.43	3	9.907	.019	1-2, 1-4, 2-3
Tenor-2	6	10.58				
Alto-3	9	19.17				
Bas-4	8	9.88				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi, ses grubu soprano olanların sıra ortalaması 21.43, tenor olanların 10.58, alto olanların 19.17, bas olanların ise 9.88'dir. Bu sonuç, örneklem grubunun ses grubu değişkenine göre tutum puanları arasında anlamlı fark olduğunu göstermektedir. [$\chi^2(3) = 9.907, p = .019 < .05$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için, grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre; soprano-tenor (1-2), soprano-bas (1-4), alto-tenor (2-3) arasında anlamlı farklılık olduğu; sopranoların tutum puanlarının tenor ve baslardan, altoların tutum puanlarının ise baslardan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, birinci maddedeki, cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin koro dersine yönelik tutum puanlarının erkek öğrencilerden oldukça yüksek olduğu ve her iki cinsin tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulgusunu desteklemektedir.

Tablo 18. Ses Grubuna Göre Öz-yeterlik Algısı Analizi Sonuçları

Ses Grubu	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	A. F.
Soprano	7	18.79				
Tenor	6	14.25				
Alto	9	18.17	3	4.441	.218	-
Bas	8	10.56				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi, ses grubu soprano olanların sıra ortalaması 18.79, tenor olanların 14.25, alto olanların 18.17, bas olanların ise 10.56'dır. Sıra ortalaması en yüksek olan grup soprano ve hemen ardından altodur. Sıra ortalaması en düşük grup ise basdır. Her ne kadar gruplar arası gözle görülür bir puan farkı olsa da sonuç, örneklem grubunun ses grubu değişkenine göre öz-yeterlik algısı puanları arasında anlamlı fark olmadığını göstermektedir. [$\chi^2 (3) = .4.441, p=.218 >.05$].

Tablo 19. Ses Grubuna Göre Akademik Başarı Analizi Sonuçları

Ses Grubu	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	A. F.
Soprano	7	19.36				
Tenor	6	9.58				
Alto	9	21.33	3	11.221	.011*	1-2, 1-4, 2-3, 3-4
Bas	8	10.00				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi, ses grubu soprano olanların sıra ortalaması 19.36, tenor olanların 9.58, alto olanların 21.33, bas olanların ise 10.00'dır. Bu sonuç, örneklem grubunun ses grubu değişkenine göre akademik başarı puanları arasında anlamlı fark olduğunu göstermektedir. [$\chi^2 (3) = 11.221, p=.011 < .05$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için, grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre; soprano-tenor (1-2) , soprano-bas (1-4), alto-tenor (2-3) ve alto-bas (3-4) arasında anlamlı farklılık olduğu; soprano ve altoların akademik başarı puanlarının tenor ve baslardan, anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, birinci maddedeki, cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin koro dersine yönelik akademik başarı puanlarının erkek öğrencilerden oldukça yüksek olduğu ve her iki cinsin akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulgusunu desteklemektedir.

3.2.5. Tutum, Öz-Yeterlik Algısı ve Akademik Başarının YGS Puanı Değişkeni Bakımından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, öğrencilerin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarı durumlarının YGSP değişkenine göre; tanımlayıcı değerleri ve anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Çalışma grubunun YGSP değişkenine göre incelenmesinde Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Aşağıdaki tablolarda test sonuçları görülmektedir.

Tablo 20. YGS Puanına Göre Tutum Analizi Sonuçları

YGSP	n	Sıra Ort	sd	χ^2	p	A. F.
250–280 (1)	12	14.08				
280–310 (2)	11	12.00	2	7.753	.021	1–3, 2–3
310–340 (3)	7	23.43				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi, YGS puanı 250–280 olanların sıra ortalaması 14.08, 280–310 olanların 12.00, 310–340 olanların ise 21.33'dür. YGS puanı en yüksek olan grubun aynı zamanda sıra ortalaması bakımından da en yüksek puanı aldığı görülmektedir. Bu sonuç, örneklem grubunun YGSP değişkenine göre tutum puanları arasında anlamlı fark olduğunu göstermektedir. [$\chi^2 (2) = 7.753, p=.021 < .05$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için, grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre; YGS puanı 250-280 ve 310-340 (1-3) ile 280-310 ve 310-340 (2-3) arasında anlamlı farklılık olduğu; YGS puanı en yüksek olan grubun tutum puanlarının diğer iki gruba göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 21. YGS Puanına Göre Öz-yeterlik Algısı Analizi Sonuçları

YGSP	n	Sıra Ort	sd	χ^2	p	A. F.
250–280	12	13.21				
280–310	11	13.55	2	5.785	.055	1–3, 2–3
310–340	7	22.50				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi, YGS puanı 250-280 olanların sıra ortalaması 13.21, 280-310 olanların 13.55, 310-340 olanların ise 22.50'dir. YGS puanı en yüksek olan grubun aynı zamanda sıra ortalaması bakımından da en yüksek puanı aldığı görülse de sonuç, örneklem grubunun YGSP değişkenine göre öz-yeterlik algısı puanları arasında anlamlı fark olmadığını göstermektedir. [$\chi^2 (2) = 5.785, p=.055 > .05$]. Yine de gözle görülen bu puan farklılığının hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için, grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre; YGS puanı 250–280 ve 310–340 (1-3) ile 280-310 ve 310-340 (2-3) arasında anlamlı farklılık olduğu; YGS puanı en yüksek olan grubun öz-yeterlik puanlarının diğer iki gruba göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 22. YGS Puanına Göre Akademik Başarı Analizi Sonuçları

YGSP	n	Sıra Ort	sd	χ^2	p	A. F.
250–280	12	12.96				
280–310	11	12.86	2	8.583	.014	1–3,2–3
310–340	7	24.00				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi, YGS puanı 250–280 olanların sıra ortalaması 12.96, 280–310 olanların 12.86, 310–340 olanların ise 24.00'tür. YGS puanı en yüksek olan grubun aynı zamanda sıra ortalaması bakımından da en yüksek puanı aldığı görülmektedir. Bu sonuç, örneklem grubunun YGSP değişkenine göre akademik başarı puanları arasında anlamlı fark olduğunu göstermektedir. [$\chi^2 (2) = 8.583, p=.014 < .05$]. Farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için, grupların ikili kombinasyonları üzerinden Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Test sonuçlarına göre; YGS puanı 250–280 ve 310–340 (1-3) ile 280- 310 ve 310-340 (2-3) arasında anlamlı farklılık olduğu; YGS puanı en yüksek olan grubun akademik başarı puanlarının diğer iki gruba göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

3.2.6. Tutum, Öz-Yeterlik Algısı ve Akademik Başarının Yaşanılan Coğrafi Bölge Değişkeni Bakımından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, öğrencilerin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarı durumlarının yaşanılan coğrafi bölge değişkenine göre; tanımlayıcı değerleri ve anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Örneklem grubunun yaşanılan coğrafi bölge değişkenine göre incelenmesinde Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Aşağıdaki tablolarda test sonuçları görülmektedir.

Tablo 23. Yaşanılan Coğrafi Bölgeye Göre Tutum Analizi Sonuçları

Bölge	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	A. F.
Doğu Anadolu	17	16.68				
G. Doğu Anadolu	5	12.90				
Karadeniz	1	19.50	5	5.485	.360	-
Marmara	1	30.00				
Ege	4	12.88				
Akdeniz	2	8				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi coğrafi bölgeye göre örneklem grubunun sıra ortalamaları şu şekildedir: Doğu Anadolu 16.68, Güneydoğu Anadolu 12.90, Karadeniz Bölgesi 19.50, Marmara 30.00, Ege 12.88, Akdeniz 8. Bu sonuç, coğrafi bölge değişkeni ile tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir [$\chi^2 (5) = 5.485, p=.360 > .05$].

Tablo 24. Yaşanılan Coğrafi Bölgeye Göre Öz-yeterlik Algısı Analizi Sonuçları

Bölge	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	A. F.
Doğu Anadolu	17	16.18				
G. Doğu Anadolu	5	12.50				
Karadeniz	1	16.00	5	3.123	.681	-
Marmara	1	28.00				
Ege	4	15.13				
Akdeniz	2	11.50				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi coğrafi bölgeye göre örneklem grubunun sıra ortalamaları şu şekildedir: Doğu Anadolu 16.18, Güneydoğu Anadolu 12.50, Karadeniz Bölgesi 16.00, Marmara 28.00, Ege 15.13, Akdeniz 11.50. Bu sonuç, coğrafi bölge değişkeni ile öz-yeterlik algısı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir [$\chi^2 (5) = 3.123, p=.681 >.05$].

Tablo 25. Yaşanılan Coğrafi Bölgeye Göre Akademik Başarı Analizi Sonuçları

Bölge	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	A. F.
Doğu Anadolu	17	15.62				
G. Doğu Anadolu	5	13.30				
Karadeniz	1	25.00	5	3.196	.670	-
Marmara	1	25.00				
Ege	4	15.25				
Akdeniz	2	11.00				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi coğrafi bölgeye göre örneklem grubunun sıra ortalamaları şu şekildedir: Doğu Anadolu 15.62, Güneydoğu Anadolu 13.30, Karadeniz Bölgesi 25.00, Marmara 25.00, Ege 15.25, Akdeniz 11. Bu sonuç, coğrafi bölge değişkeni ile akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir [$\chi^2 (5) = 3.196, p=.670 >.05$].

3.2.7. Tutum, Öz-Yeterlik Algısı ve Akademik Başarının Ekonomik Gelir Düzeyi Değişkeni Bakımından İncelenmesine Yönelik Bulgular

Bu bölümde, öğrencilerin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarı durumlarının ekonomik gelir düzeyi değişkenine göre; tanımlayıcı değerleri ve anlamlı farklılık gösterip göstermediğine

ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Örneklem grubunun ekonomik gelir düzeyi değişkenine göre incelenmesinde Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Aşağıdaki tablolarda test sonuçları görülmektedir.

Tablo 26. *Ekonomik Gelir Düzeyine Göre Tutum Analizi Sonuçları*

Aylık Gelir	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	A. F.
550–1000	11	15.59				
1000–2000	14	14.18	2	1.111	.574	-
2000 ve üstü	5	19.00				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi ekonomik gelir düzeyi aylık 550–1000 olanlar 15.59, 1000–2000 olanlar 14.18, 2000 ve üstü olanlar 19.00 sıra ortalamasına sahiptir. Aylık 2000 ve üstü ekonomik gelir düzeyine sahip öğrencilerin sıra ortalamalarının diğer iki gruba göre daha yüksek olmasına rağmen sonuca bakıldığında, ekonomik gelir düzeyi değişkeni ile tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir [$\chi^2 (2) = 1.111, p=.574 >.05$].

Tablo 27. *Ekonomik Gelir Düzeyine Göre Öz-yeterlik Algısı Analizi Sonuçları*

Aylık Gelir	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	A. F.
550–1000	11	16.41				
1000–2000	14	12.54	2	4.268	.118	-
2000 ve üstü	5	21.80				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi ekonomik gelir düzeyi aylık 550–1000 olanlar 16.41, 1000–2000 olanlar 12.54, 2000 ve üstü olanlar 21.80 sıra ortalamasına sahiptir. Aylık 2000 ve üstü ekonomik gelir düzeyine sahip öğrencilerin sıra ortalamalarının diğer iki gruba göre daha yüksek olmasına rağmen sonuca bakıldığında, ekonomik gelir düzeyi değişkeni ile öz-yeterlik algısı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir [$\chi^2 (2) = 4.268, p=.118 >.05$].

Tablo 28. *Ekonomik Gelir Düzeyine Göre Akademik Başarı Analizi Sonuçları*

Aylık Gelir	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p	A. F.
550–1000	11	15.59				
1000–2000	14	13.61	2	2.346	.309	-
2000 ve üstü	5	20.60				
Toplam	30					

Tabloda görüldüğü gibi ekonomik gelir düzeyi aylık 550–1000 olanlar 15.59, 1000–2000 olanlar 13.61, 2000 ve üstü olanlar 20.60 sıra ortalamasına sahiptir. Aylık 2000 ve üstü ekonomik gelir düzeyine sahip öğrencilerin sıra ortalamalarının diğer iki gruba göre daha yüksek olmasına rağmen sonuca bakıldığında, ekonomik gelir düzeyi değişkeni ile akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir [$\chi^2 (2) = 2.346, p=.309 >.05$].

4. Tartışma ve Sonuç

Öğrencilerin koro dersine yönelik tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarılarının cinsiyet, yaş, mezun olunan lise türü, ses grubu, ygs puanı, yaşanan coğrafi bölge ve ekonomik durum değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini tespit etmeye yönelik olan araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda, şu sonuçlara ulaşılmıştır:

4.1. Cinsiyete Göre

Cinsiyet değişkenine göre; kız öğrencilerin koro dersine yönelik olarak erkeklere oranla daha olumlu bir tutuma sahip oldukları, kız öğrencilerin koro dersine yönelik öz-yeterlik algılarının erkek öğrencilerden yüksek olmakla birlikte istatistiksel açıdan yeterli anlamlılığa sahip olmadığı ve kız öğrencilerin koro dersine yönelik akademik başarılarının erkek öğrencilerden oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

4.2. Yaş Aralığına Göre

Yaş aralığı değişkenine göre; öğrencilerin tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu durumda, öğrencilerin tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarılarının yaşa göre farklılık göstermediği yani değişmediği söylenebilir.

4.3. Mezun Olunan Lise Türüne Göre

Mezun olunan lise türü değişkenine göre; öğrencilerin tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarı puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu durumda, öğrencilerin tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarılarının mezun oldukları liseye göre farklılık göstermediği yani değişmediği söylenebilir.

4.4. Ses Grubuna Göre

Ses grubu değişkenine göre; öğrencilerin tutumları arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Sopranoların tutum puanlarının tenor ve baslardan, altoların tutum puanlarının ise baslardan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç aynı zamanda; birinci maddedeki, kız öğrencilerin koro dersine yönelik tutumlarının erkek öğrencilerden çok daha olumlu olmasına bir gönderme yapmaktadır. Öz-yeterlik algıları ise farklılık göstermemektedir. Akademik başarı bakımından ise soprano ve altoların tenor ve baslardan anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, birinci maddedeki, cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin koro dersine yönelik akademik başarılarının erkek öğrencilerden oldukça yüksek olduğu bulgusunu desteklemektedir.

4.5. YGS Puanına Göre

YGSP değişkenine göre; öğrencilerin tutumları arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir. YGS puanı en yüksek olan grubun koro dersine yönelik tutumunun diğer iki gruba göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Sonuçlara göre anlamlı farklılık olmasa da YGS puanı yükseldikçe öğrencilerin koro dersine yönelik öz-yeterlik algılarının da arttığı görülmektedir. Yine elde edilen bir diğer sonuç da YGS puanının yükseldikçe göre öğrencilerin koro dersine yönelik başarılarının da artmış olmasıdır.

4.6. Coğrafi Bölge

Coğrafi bölge değişkeni ile öğrencilerin tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu durumda, öğrencilerin tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarılarının yaşadıkları coğrafi bölgeye göre farklılık göstermediği yani değişmediği söylenebilir.

4.7. Ekonomik Gelir Düzeyi

Ekonomik gelir düzeyi değişkeni ile öğrencilerin, tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu durumda, öğrencilerin tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarılarının ailelerinin aylık ekonomik gelirine göre farklılık göstermediği yani değişmediği söylenebilir.

Kaynakça

- Apaydın, M. (2001,1–3 Kasım). *Koro ile müzik eğitiminin toplumun müziksel düzeyini geliştirmedeki yeri ve önemi*. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara. ss. 131–146.
- Balcı, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. (Sekizinci baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: a social cognitive theory*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall. s. 391
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneyel desenler*. (İkinci baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (Ondördüncü baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk Ş., Bököçü, Ö.Ç. ve Köklü, N. (2009). *Sosyal bilimler için istatistik*. (Dördüncü baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Corbin, L. A. (1995). Building a positive choral attitude. *Music Educators Journal*, 81(4).
- Çevik, S. (1999). *Koro eğitimi yönetimi ve teknikleri*. (İkinci baskı). Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- Demirel, Ö. (2010). *Eğitim sözlüğü*. (Dördüncü baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kalaycı, Ş. (2008). *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. (Üçüncü baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Maclellan, C. R. (2011). Understanding your band, orchestra, and choir students: personality similarities and differences and what they mean for you. *Music Educators Journal*, 97(4).
- Piji, D.(2006). *Dizgeli öğretime göre geliştirilen eşlik dersi programının akademik başarıya, tutuma, yeterlik algısına ve kalıcılığa etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Senemoğlu, N.(2007). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Silah, M. (2003). Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen çeşitli nedenler arasından süresiz durumluk kaygısının yeri ve önemi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10, 102–115.
- Uçan, A. (2001, 1–3 Kasım). *İnsan, müzik, koro ve koro eğitiminin temelleri*. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi. Ankara: Seveda Cenap And Vakfı Yayınları. ss. 7–56.
- Yener, S. (2001, 1–3 Kasım). *Türkiye’deki koro çeşitleri ve müzik toplum etkileşiminde koro müziğinin rolü*. I.Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara: Seveda Cenap And Müzik Vakfı Yayınları ss. 83-101.
- Yıldırım, K. (2009). *Kodaly yönteminin ilköğretim öğrencilerinin keman çalma becerisi, öz-yeterlik algısı ve keman çalmaya ilişkin tutumları üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.